

7. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Проект Закону України від 14.08.2015 № 2506а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56267.
8. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник / Петро Мойсейович Рабінович. – 9-те вид. зі змінами. – Львів: Край, 2007. – 192 с.
9. Саване С. М. Принципи організації та діяльності Державної виконавчої служби в сучасній Україні [Електронний ресурс] / Сори Мамадієвич Саване // Державне управління та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 1 (8). – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_01\(8\)/11ssmsu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_01(8)/11ssmsu.pdf).
10. Явич Л. С. Общая теория права [Електронний ресурс] / Лев Самойлович Явич. – Ленинград : изд-во Ленинградского ун-та, 1976. – Режим доступу : http://www.pravo.vuzlib.su/book_z1731_page_12.html.
11. Marciniak A. Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych / Andrzej Marciniak. – Warszawa : LexisNexis, 2005. – 304 s.

УДК 347.451.031

ІСТОТНІ УМОВИ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ САМООБОРОНИ

SIGNIFICANT TERMS AND CONDITIONS OF SALE OF SPECIAL FUNDS SELF

Єфіменко М.Ю.,
к.ю.н., старший викладач кафедри цивільного права і процесу факультету № 6
Харківський національний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена розгляду істотних умов договору купівлі-продажу спеціальних засобів самооборони. Докладно розглядаються правові основи обігу спеціальних засобів самооборони в Україні. Визначається і деталізується перелік істотних умов цього договору. До останніх віднесено умови про предмет договору, ціну, наявність дозволу у покупця на тримання у себе відповідного засобу самооборони, інші умови, якщо на цьому налягає хоча б одна зі сторін.

Ключові слова: спеціальні засоби самооборони, істотні умови договору, предмет договору, ціна договору, дозвіл на придбання і зберігання (ношіння) газових пістолетів.

Статья посвящена рассмотрению существенных условий договора купли-продажи специальных средств самооборони. Подробно рассматриваются правовые основы оборота специальных средств самооборони в Украине. Определяется и детализируется перечень существенных условий этого договора. К последним отнесены условия о предмете договора, цене, наличии разрешения у покупателя на содержание соответствующего средства самооборони, другие условия, если на этом настаивает хотя бы одна из сторон.

Ключевые слова: специальные средства самооборони, существенные условия договора, предмет договора, цена договора, разрешение на приобретение и хранение (ношение) газовых пистолетов.

The article is dedicated to essential terms of the sale contract of special self-defense means. Details considered outstanding legal basis of special means of self-defense in Ukraine. Indicated that the legal principles of treatment of special means of self-defense by the Civil Code of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine Resolution «On ownership of certain types of property»; Law of Ukraine «On licensing certain types of activities»; Resolution of the Cabinet of Ministers «On approval of the procedure for the sale, purchase, registration, recording and use of special means of self-defense, charged substances tear and irritating»; Licensing conditions for the business of manufacturing special tools, charged substances tear and irritant, individual defense, active defense and their sale; Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine «On measures to implement the decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 7, 1993 № 706 On Approval of the procedure for the sale, purchase, registration, recording and use of special means of self-defense, charged substances tear and irritating»; Regulations on Licensing System.

Determined and detailed list of essential terms of the contract. It is proved that the essential terms of the contract of sale of special means of self-defense should include the condition of the subject contract. He is a special means of self-defense. The essential condition of the contract is also the price. Price of special means of self-defense – is a certain amount of money corresponding to the value of such contractual agent and must be paid by the buyer to the seller. The essential condition of the contract and have a permit from the buyer to the holding at an appropriate means of self-defense. The essential conditions can be classified as other conditions, if it insists at least one of the parties. That is, for example, the condition regarding the procedure for payment of money the buyer (in installments or deferred payment) and others.

Key words: special means of self-defense, essential terms of the contract, subject of the contract, contract price, permission for acquisition and storage (wearing) gas pistols.

Відповідно до ч. 1 ст. 638 Цивільного Кодексу України (далі – ЦКУ) [1], істотними умовами договору є умови про його предмет, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди [1]. Це загальна норма, яка у випадку кожного конкретного договору набуває своїх особливостей та специфіки. Зазвичай ці особливості розкриваються у спеціальних нормах ЦКУ стосовно окремих видів договору купівлі-продажу. Разом з цим, ані на рівні законодавства, ані у доктрині не розроблена тематика характеристики та істотних умов договору купівлі-продажу спеціальних засобів самооборони. Вказане обумовлює актуальність обраної теми роботи.

Вказаним питанням у тій чи іншій мірі приділяли увагу М. І. Брагінський, Ю. Є. Булатецький, В. В. Вітрян-

ський, Є. А. Васильєв, Н. М. Голованов, Л. П. Дашков, Н. Н. Клейн, О. О. Красавчиков, Л. А. Лунц, Д. І. Мейер, Б. І. Пугінський, Ю. В. Романець, Є. А. Суханов, К. М. Шміткофф, В. А. Язев та ін.

Метою статті є дослідження істотних умов договору купівлі-продажу спеціальних засобів самооборони.

ЦКУ у ч. 5 ст. 656 містить бланкетну норму, згідно з якою особливості договору купівлі-продажу окремих видів майна можуть встановлюватися законом. До вказаних окремих видів майна належать, зокрема, і спеціальні засоби самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої і дратівної дії. Правове регулювання порядку виготовлення, продажу і придбання спеціальних засобів самооборони здійснюється такими нормативними актами: Постановою Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17

червня 1992 року [3]; Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02 березня 2015 року [4]; Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії» від 07 вересня 1993 року № 706 [5]; Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затвердженими Наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва Міністерства внутрішніх справ України від 21 березня 2001 № 53/213 [6]; Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про заходи щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 07 березня 1993 року № 706 «Про затвердження Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії» від 18 жовтня 1993 року № 642 [2]; Положенням про дозвільну систему, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 576 [7].

Фахівці з цивільного права відносять до істотних умов договору наступні: 1) умова про предмет договору; 2) умови, названі законом як істотні для договорів даного виду; 3) всі ті умови, стосовно яких за заявою однієї із сторін має бути досягнуто згоди [8, с. 154]. Із нашого погляду, більш виваженою і обґрунтованою є позиція, згідно з якою істотні умови справедливо поділені на чотири групи: 1) умови про предмет договору; 2) умови, визначені законом як істотні; 3) умови, які є необхідними для договорів даного виду; 4) умови, щодо яких за заявою хоча б однієї зі сторін має бути досягнуто згоди [9, с. 165]. Саме такого висновку доходимо, здійснивши буквальне тлумачення норми абз. 2 ч. 1 ст. 638 ЦКУ. При визначенні кола істотних умов договору слід рахуватися з тим, що вирішення цього питання залежить насамперед від специфіки кожного конкретного договірної зобов'язання. Для виявлення кола істотних умов закон передусім відсилає до спеціальних норм, присвячених договорам певного виду [10, с. 144]. Отже, істотні умови – це ті, що визначені законом, сформовані завдяки правому регулюванню ЦКУ, а також окремих законів України, що регулюють певні види договорів чи цивільних правовідносин, які виникають на підставі договорів.

Як зазначає В. В. Луць, коло істотних умов, які названі такими законом, можна визначити, проаналізувавши норми ЦКУ і спеціальних нормативних актів, що регулюють даний вид договірних відносин [11, с. 142]. У зв'язку із цим, насамперед, до істотних умов договору купівлі-продажу спеціальних засобів самооборони слід віднести умову про предмет договору. Ним є спеціальні засоби самооборони. Як вже зазначалося, згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1993 року № 706 «Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії», зокрема п. 2, до спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, дозволених до виготовлення, реалізації (продажу), придбання, реєстрації, обліку, зберігання (носія) і застосування, належать: упаковки з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії (газові балончики); газові пістолети і револьвери та патрони до них калібру 6, 8 і 9 міліметрів, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії.

Отже, законом чітко визначено предмет цього договору, і жодні інші види засобів самооборони, зокрема, зброя, не можуть бути предметом такого договору.

Важливо також мати на увазі, що предметом такого договору можуть бути тільки сертифіковані спеціальні засоби самооборони. Спеціальні засоби самооборони підлягають сертифікації, яка здійснюється в державній системі сертифікації УкрСЕПРО відповідно до Декрету Кабінету Міні-

стрів України від 10 травня 1993 року «Про стандартизацію і сертифікацію» [12].

До кожного спеціального засобу самооборони, що реалізується (продається), повинні додаватися правила користування цим засобом та порядок його застосування.

Ввіз і вивіз з країни спеціальних засобів самооборони здійснюється у порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України та Державним митним комітетом України. Зокрема, ці питання врегульовані Наказом Міністерства внутрішніх справ України та Державного митного комітету України «Про затвердження Порядку ввозу із-за кордону та вивозу із України спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії» від 19 жовтня 1993 року № 650/272 [13]. Зокрема, у ньому підкреслюється, що підприємства, установи, організації і господарські об'єднання, що займаються підприємницькою діяльністю по виготовленню та реалізації спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, здійснюють їх ввіз із-за кордону та вивіз із України на підставі дозволів Міністерства внутрішніх справ України, а громадяни – одиничних екземплярів на підставі дозволів Міністерства внутрішніх справ Республіки Крим, ГУВС міста Києва, УВС областей і міста Севастополя. В усіх випадках ввозу та вивозу спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, на них повинен бути сертифікат встановленого зразка.

Видача дозволів на ввіз із-за кордону та вивіз із України спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії здійснюється у порядку, встановленому Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї та вибухових матеріалів, затвердженої Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25 березня 1993 року № 164. Такі дозволи суб'єктам підприємницької діяльності видаються на підставі відповідних договорів про постачання чи продаж вказаних засобів самооборони.

Істотною умовою договору також є ціна. Ціна спеціального засобу самооборони – це певна грошова сума, що відповідає договірній вартості такого засобу та повинна бути сплачена покупцем продавцю [9, с. 988]. Ціна на такі засоби визначається, виходячи з їх ринкової вартості.

Відсутність ціни у договорі купівлі-продажу спеціальних засобів самооборони вказує на те, що договір не укладено, оскільки сторони не досягли згоди за однією з істотних умов цього договору – згоди про ціну таких засобів.

Ціни на такого роду товари визначаються суб'єктами їх реалізації на власний розсуд. Оплата провадиться у національній валюті України – гривні.

Не може бути укладений цей договір і без досягнення такої істотної умови як реєстрація спеціального засобу самооборони відповідно до чинного законодавства.

Істотною умовою укладення договору є і наявність дозволу у покупця на тримання у себе відповідного засобу самооборони. Дозволи на придбання і зберігання (носія) газових пістолетів і револьверів та патронів до них видаються органами внутрішніх справ громадянам, які досягли 18-річного віку, за умови наявності висновку (довідки) медичного закладу (лікувально-кваліфікаційної комісії) встановленої форми про те, що за станом здоров'я вони можуть володіти (користуватися) спеціальними засобами самооборони та ознайомлені з порядком їх зберігання (носія) і застосування.

Дозволи на придбання і зберігання (носія) газових пістолетів (револьверів) підписуються начальником органу внутрішніх справ або особою, яка виконує його обов'язки: громадянам – за місцем проживання; суб'єктам підприємницької діяльності, установам і організаціям (на придбання) та їхнім працівникам (на зберігання) (носія) – за місцем реєстрації (юридичною адресою) установи, організації або суб'єкта підприємницької діяльності. При цьому в дозволі робиться відмітка – відомче (службове).

Дозволи на придбання газових пістолетів (револьверів) видаються органами внутрішніх справ терміном на три місяці. Не використаний у цей термін дозвіл повертається до органу внутрішніх справ, який його видав.

Для отримання дозволу на придбання газових пістолетів (револьверів) громадяни подають до органу внутрішніх справ: заповнену картку-заяву; дві фотокартки розміром 3x4 сантиметри; висновок (довідку) медичного закладу (лікувально-кваліфікаційної комісії) встановленої форми (крім осіб, які мають дозвіл органу внутрішніх справ на зберігання і носіння мисливської та відомчої вогнепальної зброї); квитанцію про оплату послуг, пов'язаних з оформленням документів для видачі дозволу на придбання газових пістолетів (револьверів) (за кожну одиницю).

Для отримання дозволу на придбання газових пістолетів (револьверів) суб'єкти підприємницької діяльності, установи і організації подають до органу внутрішніх справ: лист з обґрунтуванням необхідності придбання газових пістолетів (револьверів) і зазначенням їх типу та кількості; список працівників, які користуватимуться зазначеними засобами самооборони; по 2 фотокартки розміром 3x4 сантиметри (на кожного з працівників, що використовуватимуть газові пістолети (револьвери); копію платіжного доручення про оплату послуг, пов'язаних з оформленням документів для видачі дозволів на придбання зазначених засобів самооборони (за кожну одиницю); висновок (довідку) медичного закладу (лікувально-кваліфікаційної комісії) встановленої форми.

Орган внутрішніх справ не більш як у місячний термін розглядає відповідні документи і видає дозвіл на придбання газових пістолетів (револьверів) або мотивовано відмовляє у ньому. Відмову у видачі дозволу може бути оскаржено відповідно до чинного законодавства у судовому порядку.

Придбані газові пістолети (револьвери) протягом десяти днів з дня придбання подаються до органу внутрішніх справ для реєстрації та оформлення дозволу на їх зберігання (носіння): громадянами – за місцем проживання; суб'єктами підприємницької діяльності, установами і організаціями – за місцем їх реєстрації (юридичною адресою).

При цьому для отримання дозволу на зберігання (носіння) газових пістолетів (револьверів) їх власники (користувачі) подають до органу внутрішніх справ також копію дозволу на придбання з відміткою спеціалізованого магази-

ну про продаж газового пістолету (револьверу) та квитанцію (платіжне доручення) про оплату послуг, пов'язаних з оформленням документів для видачі дозволу на зберігання (носіння) газових пістолетів (револьверів).

Дозвіл на зберігання і носіння газових пістолетів (револьверів) видається органом внутрішніх справ терміном на три роки. Дозвіл на зберігання (носіння) газових пістолетів (револьверів) може бути виданий кожному членові сім'ї власника газового пістолету (револьверу), який має на це право. Дозвіл на зберігання (носіння) газового пістолету (револьверу) може бути виданий не більш як трьом працівникам суб'єкта підприємницької діяльності, установи і організації на кожний газовий пістолет (револьвер). Дозвіл на зберігання і носіння безномерних або саморобних газових пістолетів (револьверів) органами внутрішніх справ не видається.

Відповідні положення містяться і в Законі України «Про Національну поліцію». Згідно п. 21 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію», одним із завдань, покладених на поліцію, є здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ [14].

До істотних умов можуть бути віднесені також інші умови, якщо на цьому наполягає хоча б одна зі сторін. Такою є, наприклад, умова щодо порядку сплати грошей покупцем (з розстроченням чи відстроченням платежу) тощо.

Таким чином, до істотних умов договору купівлі-продажу спеціальних засобів самооборони слід віднести умову про предмет договору. Нею є спеціальні засоби самооборони. Істотною умовою договору також є ціна. Ціна спеціального засобу самооборони – це певна грошова сума, що відповідає договірній вартості такого засобу та повинна бути сплачена покупцем продавцю. Істотною умовою укладення договору є і наявність дозволу у покупця на тримання у себе відповідного засобу самооборони. До істотних умов можуть бути віднесені також інші умови, якщо на цьому наполягає хоча б одна зі сторін. Такою є, наприклад, умова щодо порядку сплати грошей покупцем (з розстроченням чи відстроченням платежу) тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
2. Про заходи щодо виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1993 року № 706 «Про затвердження Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії» : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18 жовтня 1993 року № 642 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
3. Про право власності на окремі види майна : Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1992 року № 2471-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2471-12>.
4. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02 березня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>.
5. Про затвердження Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії : Постанова Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1993 року № 706 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/706-93-%D0%BF>.
6. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, що затверджені Наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва Міністерства внутрішніх справ України від 21 березня 2001 № 53/213 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0308-01>
7. Положення про дозвільну систему : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 576 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF>.
8. Харитонов Е. О. Гражданское право / Е. О. Харитонов, Н. А. Саниахметова.–К. : А.С.К., 2001. – 832 с.
9. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : У 2-х т. / За відповід. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К. : Юрінком-Інтер, 2005. – Т. 2. – 1088 с.
10. Иоффе О. С. Обязательственное право / О. С. Иоффе. – М. : Госюриздат, 1975. – 342 с.
11. Луць В. В. Контракти у підприємницькій діяльності : Навч. посібник / В. В. Луць. – М. : ЮрінкомІнтер, 1999. – 560 с.
12. Про стандартизацію і сертифікацію : Декрет Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 року № 46-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/46-93/conv>.
13. Про затвердження Порядку ввозу із-за кордону та вивозу із України спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19 жовтня 1993 року № 650/272 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0165-93/conv>.
14. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.